

Tanıtım/Introduction**DIETER RAMS'IN TASARIM ANLAYIŞI**

BANU AKGÜN
Öğr. Gör., Gazi Üniversitesi
Polatlı Sosyal Bilimler Meslek Yüksekokulu
Görsel İşitsel Teknikler ve Medya Yapımcılığı Bölümü
banuakgun1@gmail.com

ÖZ

Tasarım, çizgi, şekil, biçim, renk ve malzeme gibi insan duyuları ile algılanan çeşitli unsurlardan oluşan bir bütündür. Tasarım, ülkelerin ekonomik açıdan dünya piyasalarındaki rekabet güçlerini büyük ölçüde etkilemektedir. 18. Yüzyılın ikinci yarısında endüstri ürünleri tasarımı gereksinimi artmıştır. Güzel Sanatlar ile endüstrinin birleştirilmesi sonucu tasarım eğitiminin verilebilmesi için ilk kez 1836 yılında Londra Tasarım Okulu kurulmuş ve Uygulamalı Güzel Sanatlar Eğitimi veren okullar açılmıştır. Almanya'da İkinci Dünya Savaşı sonrasında Uygulamalı Sanatlar Koleji olarak bazı okullar yeniden planlanmıştır. Kendisi de bir Uygulamalı Sanatlar Koleji mezunu olan Dieter Rams, 1955 yılında Braun Firması'nda endüstri ürünleri tasarımcısı olarak göreve başlamıştır. Rams, iyi bir tasarımda olması gereken niteliklerin gereksiz olan her şeyden uzak durulması ile mümkün olacağını savunmuştur. Dieter Rams, endüstriyel tasarım anlayışını; "Daha az ama daha iyi! Çok daha az ama çok daha iyi" sözleriyle en net şekilde ortaya koymuştur. Tasarım felsefesine yeni bir boyut getiren Rams, iyi tasarım için gereken 10 temel prensip anlayışı ile tasarım dünyasında saygın bir yer edinmiştir.

Anahtar Kelimeler: , Dieter Rams, tasarım, 10 temel prensip, estetik.

DESIGN MENTALITY OF DIETER RAMS**ABSTRACT**

Design is composed of various elements perceived by human senses such as; line, shape, form, color and material. Design influences the competitiveness of economies of the countries in the world market. In the second half of the 18th century, the need for designing industrial products increased significantly. For the first time in 1836, the London Design School was established and the Schools of Applied Fine Arts were opened for the first time in order to give design education. In Germany after the Second World War some schools were re-planned as Applied Arts Colleges. Dieter Rams, who was graduated from Applied Arts College, started to work as a industrial designer in Braun Company in 1955. Dieter Rams publicized a statement that "Less but better! Much fewer but much better ". With these headwords he changed the design language decisively. Rams gained a reputation in the design world with his 10 basic principles for good design.

Keywords: Dieter Rams, design, 10 basic principles, esthetic.

Tasarım, bir tasarlama eylemi sonucunda beliren ve asıl yapıtın gerçekleştirilmesi sırasında yönlendirici olan proje, maket ve çizim gibi ürünlerin tümüdür. Tasarım bir bütündür. Çizgi, şekil, biçim, renk ve malzeme gibi insan duyuları ile algılanan çeşitli unsurlardan oluşmaktadır. Bir nesne veya bir sistemin amaçlanan bir sonuca göre tanımlanması için çeşitli sanatsal ve bilimsel yöntemlerin birlikte kullanılmasını gerekli kılar. Tasarımlar, ülkelerin ekonomik açıdan dünya piyasalarındaki rekabet güçlerini büyük ölçüde etkilemektedirler. Tasarım süreci, arzu edilen ürünün üretilmesi için gerekli tüm etkinliklerin temelini oluşturan bir dizidir (Alp, 2009: 51-54; Erbuğ, Yolal ve Yurtseven, 1993: 67-68). Tasarım aşaması ihtiyaçtan doğan işlevsellik boyutu ile birlikte renk, biçim ve kompozisyondaki estetiği kurgulamak, bilgi ve araştırma gerektiren uzun bir süreci kapsamaktadır. Modern endüstri ile modern sanatın kendini oluşturmaya başladığı 18. Yüzyılın ikinci yarısında nüfus artışına bağlı talep artışı ve beraberinde ortaya çıkan seri üretim tekniklerindeki gelişmeler sonucunda endüstri ürünlerinin tasarlanması gereksinimi doğmuştur. İngiltere’de Sanayi Devrimi’nin başlaması ile makineler günlük hayata girerek dönemin sanat ve tasarım anlayışını kalıcı bir biçimde değiştirmiştir. Bu durum sanat ve sanayi işbirliğini ortaya çıkarmıştır. Güzel Sanatlar ile endüstrinin birleştirilmesinden oluşacak modern bir tasarım eğitiminin verilebilmesi için ilk kez 1836 yılında Londra Tasarım Okulu kurulmuştur. 1850’lerden itibaren İngiltere’de “Uygulamalı Güzel Sanatlar Eğitimi” veren okullar açılmış ve desen dersleri ilköğretim okullarında okutulmaya başlanmıştır. İlerleyen yıllarda, İngiltere’deki deneyimlerin Hermann Muthesis ile bir başka sanayi ülkesi olan Almanya’ya taşınması ile Bauhaus hareketi ortaya çıkmıştır. Bu hareketin temel felsefesi nesnelere düzeninin, insanların düzeninde de belirleyici olduğunu belirtmesidir. Bauhaus’un temsil ettiği bütüncül tasarım fikrine göre, nesnelere güzel olması, hayatı da güzelleştirir ve işlevselleştirir (İnal, 2015: 56-57; Dilmaç, 2005: 3-4).

AMAÇ VE YÖNTEM

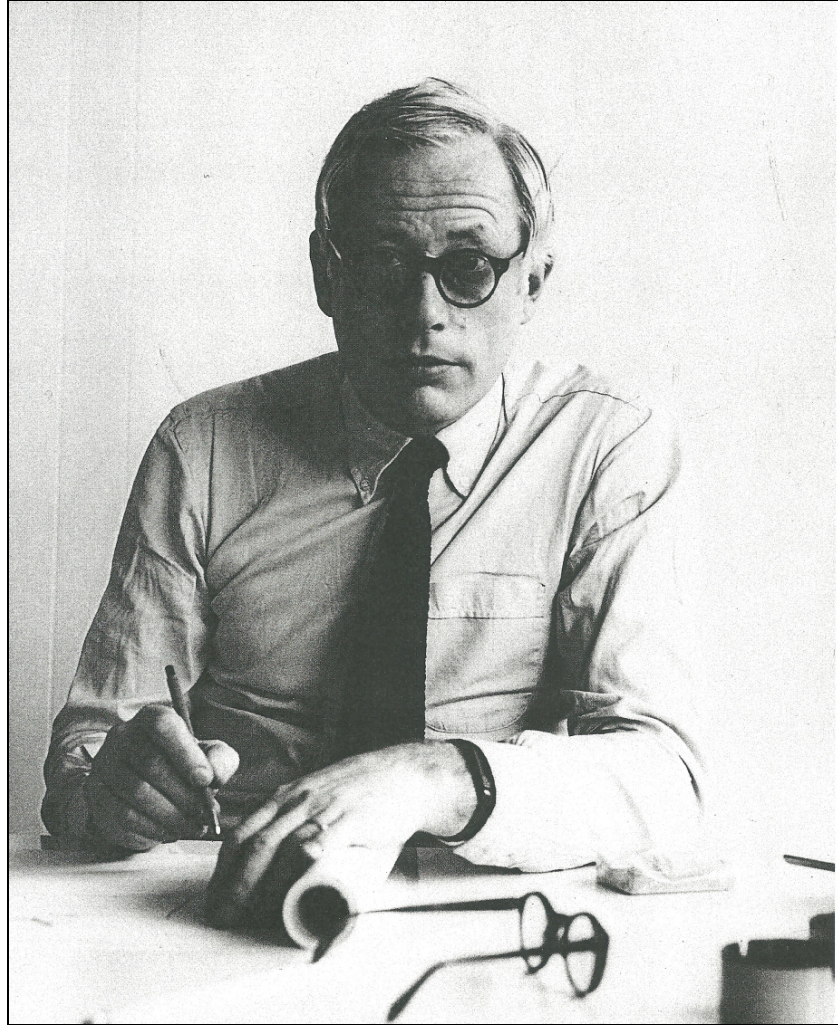
Tasarım dünyasının saygın ismi Dieter Rams’ı ve onun tasarım anlayışının tanınması amaçlanmıştır.

Bu çalışmada konu ile ilgili olarak, sanatçı ve eserleri ile ilgili bilgilere tarihsel (literatür tarama) yöntem kullanılarak ulaşılmıştır. Literatür tarama yöntemi ile elde edilen veriler belirlenen temalara göre özetlenmiş ve yorumlanmıştır (Büyüköztürk, 2004:1-7; Yıldırım ve Şimşek, 2011: 226-7).

DIETER RAMS

Dieter Rams, 20 Mayıs 1932 yılında Wiesbaden, Almanya’da doğmuştur. Çocukluğunda İkinci Dünya Savaşı’nın yıkıcı etkilerine şahit olmuştur. Büyük babasının yanında kaldığı süre zarfında mobilya yapımının inceliklerini öğrenmiştir. 1946 yılında Rams, mimarlık ve iç mimarlık eğitimi almak için Wiesbaden’de bulunan Handwerker- und-Kunstgewerbeschule Okulu’na kayıt yaptırmıştır. Okul Müdürü Profesör Hans Soeder, Bauhaus hareketini temel alan bir anlayışı benimsemiş bir yöneticidir. 1948’de Hans Soeder’in okulu Werkkunstschule (Uygulamalı Sanatlar Koleji) olarak yeniden sınıflandırılmıştır. Bu anlayışın kısa sürede başarıya ulaşması ile Almanya’da bulunan

diğer mimarlık okulları da Hans Soeder'in izlediği eğitim politikasını takip etmişlerdir. Hans Soeder, savaş sonrası Alman tasarım eğitiminin gelişiminde önemli bir figür olarak görülmektedir. Hans Soeder, Dieter Rams'ın sanat ve tasarım eğitiminde önemli bir rol üstlenmiştir. Rams eğitim gördüğü sürede sanat ve mimarlık alanında Alman Modernizmi'nin önemli temsilcilerinden olan; Gerhard Schrammer, Hugo Kückelhaus ve Hans Haffenrichter'den dersler almıştır. 1953 yılında mimarlık diploması almaya hak kazanan Rams, her ne kadar kariyerine mimarlık alanında devam etmek istese de 1955 yılında Almanya'nın en önemli cihaz üreticilerinden Braun Firması'nda endüstri ürünleri tasarımcısı olarak çalışmaya başlamıştır. 1997 yılında baş tasarımcı olarak emekli olana kadar Braun ve Vitsoe için beş yüzden fazla ürünün tasarımına imza atmış ve 20. Yüzyılın en önemli endüstriyel tasarımcılarından birisi olarak kabul edilmiştir (Gaver, 2012: 944-945; Lovell, 2011:17-18).

Figür 1. Dieter Rams (Lovell, 2011:1)

DIETER RAMS'IN TASARIM İLKELERİ

Braun Firması'nda yıllar içinde edindiği deneyimlerden yola çıkan Rams, iyi bir tasarımda olması gereken niteliklerin gereksiz olan her şeyden uzak durulması ile mümkün olacağını savunmuştur. Rams, tasarım anlayışını "Daha az ama daha iyi! Çok daha az ama çok daha iyi" sözleriyle en net şekilde ortaya koymuştur. Bu anlayış tarzı ile özellikle endüstriyel tasarım dünyasını temellerinden sarsmıştır. Rams'a göre iyi bir tasarım nicelik bakımından ölçülemez ve dünya kitlesel pazar ürünleri ile doludur (Arndt, Dziubaczyk ve Mokosch, 2014: 15-16).

Tasarım sadece ürün geliştirme değildir, tasarım tüm ürünü etkiler, ürün kullanım biçimini etkiler, kullanım biçimi de kişilerarası ilişkileri etkiler. Dolayısıyla tasarım sadece sanatsal ya da teknik bir olgu değil, sosyokültürel bir olgudur. Yeni ürün tasarımının başarısı, teknik fizibilitelerin düzgün bir şekilde düzenlenmesine, kullanıcılar için işlevselliğe ve şirket için uygulanabilirliğe dayanmaktadır (Gerber, Gerber, Krüger vd., 2012: 2).

Rams, tasarımcı olarak görev yaptığı süre boyunca satın alınmış ve eksik işlevsellikten dolayı verimli bir şekilde kullanılamamış çok fazla ürünün piyasada var olduğunu gözlemlemiştir. Yeni ürünlere olan büyük talep ile bu ürünlerin kullanım ömrü arasındaki dengesizlik kaynakların gereksiz kullanımına ve çevrenin ciddi şekilde kirletilmesine neden olmaktadır. Bunun yerine fonksiyonelliği ön plana çıkaran, talepleri yerine getiren ve yaşamı kolaylaştıran ürünler üzerinde durulmalıdır. 1980'lerin başında Rams, İyi tasarım ile kötü tasarım arasındaki ayrımı yapan ve iyi tasarımın ne demek olduğu belirten 10 temel prensibi yayınlamıştır. Tasarım felsefesine yeni bir boyut getiren, Rams'ın da titizlikle takip ettiği bu 10 temel prensip ciddi bir rasyonaliteyi yansıtmaktadır. Kendisini ürün kullanıcının yerine koyarak yoğun bir sorumluluk duygusu göstermiş ve hiçbir şeyi şansa bırakmamıştır. Detaylara gösterdiği özen, ara yüz azaltma ve kullanıcıya uyandırdığı uyum ve konfor duygusu çok az sayıdaki ürün tasarımcısının ulaşabildiği bir başarıdır. Günümüz dünyasında iyi tasarımlar azınlıktadır, hâlbuki niteliği ve kullanılabilirliği olmayan ürünler çok daha yaygındır. Bir kullanıcı için belirli bir anlam taşımayan bir ürün aynı zamanda anlaşılmalıdır. Gerçekten iyi bir ürün tasarımı yararlı, anlaşılabilir, göze batmayan, dürüst, uzun ömürlü, kapsamlı, çevre dostu ve mümkün olduğunca az tasarımdır (Rams, 1983:706-707; Holm ve Johansson, 2005: 36; Nunziante, 2011: 34-35).

Rams'ın İyi Tasarım Üzerine 10 Prensibi:

İyi tasarım yenilikçidir: Yenilik yapma olanakları, hiçbir şekilde tükenmez. Teknolojik gelişme her zaman yenilikçi tasarım için yeni fırsatlar önermektedir. Ancak yenilikçi tasarım daima yenilikçi teknolojiyle birlikte gelişir ve asla kendi başına bir son veremez

İyi tasarım ürünü kullanışlı yapar: bir ürün kullanılmak üzere satın alınır. Sadece işlevsel değil, aynı zamanda psikolojik ve estetik olmak üzere bazı ölçütleri karşılamalıdır. Ürünün kullanılabilirliği ile faydasını optimize etmek tasarımın en önemli görevidir.

İyi tasarım estetikdir: Her gün kullandığımız ürünler ruh halini etkiler. Ürünün estetik kalitesi onun işlevinin ayrılmaz bir parçasıdır.

İyi tasarım samimidir: Tasarım, bir ürünü gerçekte olduğundan daha yenilikçi, güçlü veya değerli hale getirmez. Tutulamayacak sözleri tüketiciye vermez.

İyi tasarım rahatsız etmez: Bir amaca uygun ürünler araçlara benzerler. Bunlar ne dekoratif nesnelere ne de sanat eserleridir. Kullanıcının kendini ifadesi etmesine izin vermek için doğal ve ölçülü olmalıdır.

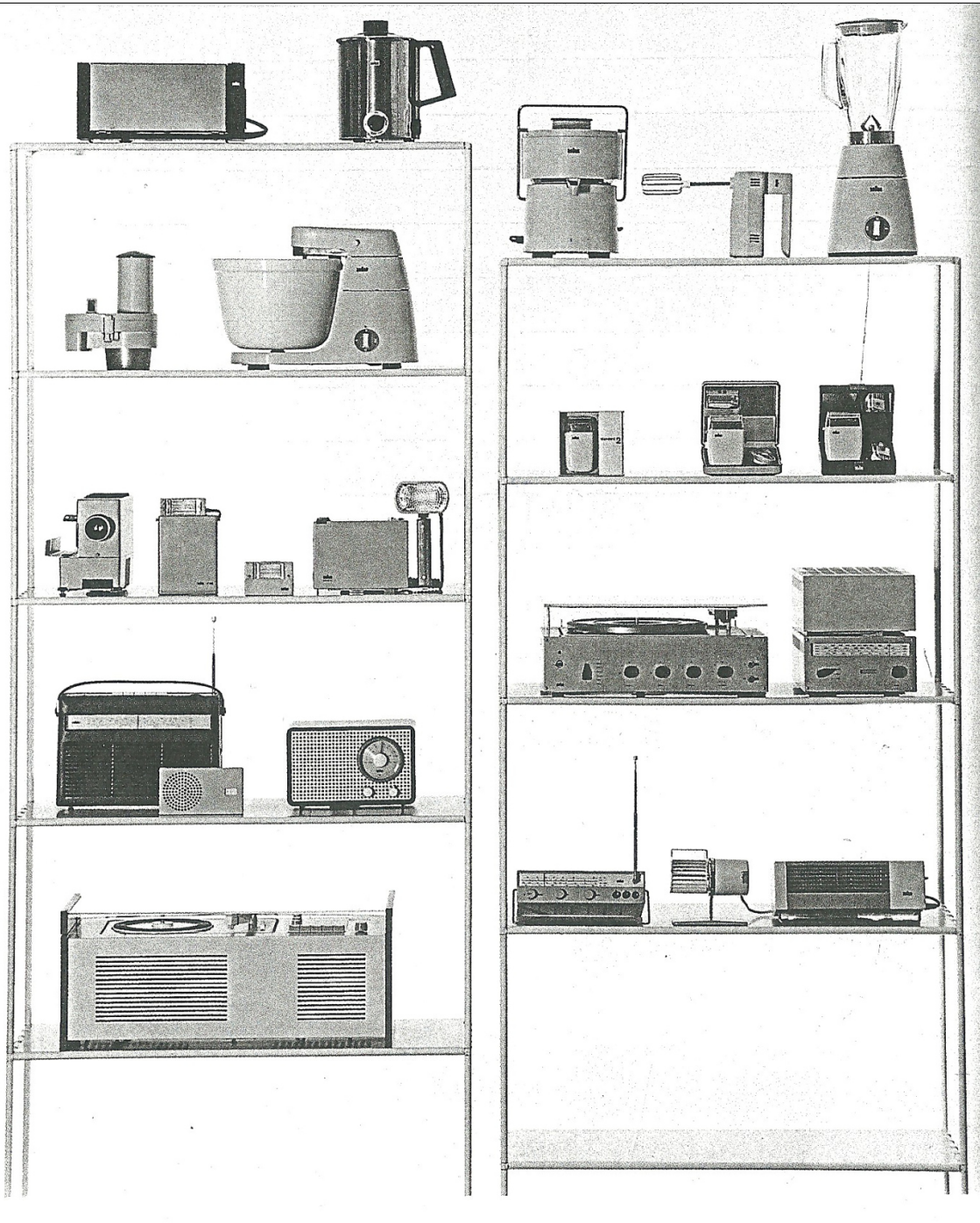
İyi tasarım uzun ömürlüdür: Moda olmasını önler ve bu nedenle antika görünmez. Modaya uygun tasarımın aksine, iyi tasarlanmış ürünler sıradan ürünlerden dikkat çekici bir biçimde ayrılırlar.

İyi tasarım çevresine zarar vermez: Tasarım, çevrenin korunmasına önemli katkılar sağlamaktadır. Kaynakları korur, fiziksel ve görsel kirliliği en aza indirir.

İyi tasarım olabildiğince az tasarımdır: Az olan daha iyidir. Gereki detaylara konsantre olmayı ve gereksiz olanlarla vakit kaybetmemeyi sağlar. Sadeliğe ve basitliğe dönmektir.

İyi tasarım ürünü anlaşılır yapar: Tasarım, ürünün yapısını açıklığa kavuşturur. Daha da iyisi, tasarım ürünün konuşmasını sağlayabilir. İyi tasarım, ürünün kendiliğinden anlaşılmasını sağlar.

İyi tasarım son ayrıntısına kadar tutarlıdır: Hiçbir şey keyfe veya şansa bırakılmamalıdır. Tasarım sürecinin doğru ve eksiksiz olması kullanıcıya gösterilen bir saygıdır (Lovell, 2011:354-355; Çakır, 2010: 5).

Figür 2. (Lovell, 2011:64)

TARTIŞMA VE SONUÇ

Tasarımcı, üretken ve ihtiyaçlara göre farklı çözümler sunabilen kişidir. Tasarımcının başarılı olabilmesi için uygarlık tarihi, sanat kuramları, malzeme bilimi ve estetik gibi temel dersleri almış olması gerekmektedir. Yaratıcılık beyinde başlayan bir süreçtir. Her türlü doküman ve materyal tasarımcının malzemesidir. Tasarım aşamasında tasarımcıdan, psikoloji, resim, işletme ve mühendislik gibi birçok farklı disiplinlerden gelen bilgileri doğru kullanabilmesi beklenmektedir. Evrensel uygarlık ve kültür ürünlerinden habersiz bir tasarımcının iyi bir tasarımcı olması mümkün değildir. Estetik, doğuştan gelmez, öğretilen ve öğretildikçe gelişen bir olgudur (Alp, 2009: 51-54; Erbuğ, Yolal ve Yurtseven, 1993: 67-68). Günümüzde tasarlanan her yeni ürünün, teknik içyapısı ile bağlantılı olarak kendini açık ya da kolay biçimde ve kısa sürede kullanıcıya anlatabilmesi büyük önem kazanmıştır (Küçükerman, 1997: 175). Ürünün hangi işlev ile kullanılacağı, zaman, mekan boyutları, renk, biçim ve estetiği kurgulamanın bilgi ve deneyim isteyen uzun bir süreç olduğunu çok iyi bilen Rams, estetik değerler ile işlevselliği tüm tasarımlarında başarılı bir şekilde ele almıştır.

Günümüzde dinamik algısı açık, malzemeyi, işlevi, estetiği bir bütün olarak kurgulayabilen ve yeni değişimlere açık tasarımcılara olan ihtiyaç her geçen gün artmaktadır. İyi bir tasarımcı olarak Dieter Rams, ayrıntılara gösterdiği titizlik, arayüz azaltma, konforlu bir hayat sağlayabilmek için tasarımlarında işlevselliği ve sadeliği ön planda tutması bakımından bugün hala birçok tasarımcıya ilham kaynağı olmaktadır. Tasarım dünyasının önde gelen ve saygın ismi Dieter Rams'ın on prensibi günümüz dünyasında daha da anlam kazanmaktadır.

KAYNAKLAR

- Alp, Özlem. 2009. "Uygulamalı Sanatlar Eğitiminde Tasarım, Yapı, İşlev, Estetik ve Algı Sorunu", *Yüzüncü Yıl Üniversitesi, Eğitim Fakültesi Dergisi*, 6(1): 48-59.
- Arndt, H.K., Dziubaczyk, B., Mocosch, M., 2014. "Impact of Design on the Sustainability of Mobile Applications", *Environmental Science and Engineering*, 13-24.
- Büyüköztürk, Ş. 2004. *Sosyal Bilimler İçin Veri Analizi El Kitabı*, Ankara: Pegem Yayıncılık.
- Çakır, H. 2010. "DAM Notları", *Mimar.ist*, 38: 4-5.
- Dılmaç, O. 2015. "Tasarım Eğitimi Tarihi ve William Morris", *İdil*, 4(16): 1-16.
- Erbuğ, Ç., Yolal, C., Yurtseven, A. 1993. "Tasarım Eğitiminde Ergonomi: Elektrik Süpürgesi Örneği", *ODTÜ MFD*, 13: 67-75.
- Gaver, W. 2012. "What Should We Except From Research Through Design", *CHI*, 937-946.
- Gerber, S., Gerber, S., Krüger, P., Arndt, H.K. 2012. "Good Design is Environmentally-Friendly." – Discussion of Rams' Principle in Context of the Software Life Cycle", *EnviroInfo 2012*, 649-656.
- Holm, L., Johansson, U. 2005. "Marketing and Design: Rivals of Partners?", *Design Management Review*, 36-41.
- İnal, İ. 2015. "Tasarım ve Sanat Pratiklerinin, Tarihsel Süreç Üzerinden, Toplumla İlişkilenmeleri", *Eğitim Bilim Toplum*, 13(52): 43-69.
- Küçükerman, Ö. 1997. *Endüstri İçin ürün Tasarımında Adımlar*, İstanbul: Yapı-Endüstri Merkezi Yayınları.
- Lovell, S. 2011. *Dieter Rams: As Little Design As Possible*, London: Phaidon Press.
- Nunziante, P. 2011. "Dieter Rams Progettista D'interfacce", *Op. cit.*, 140: 29-39.
- Rams, D. 1983. "Industrial Design in a Time of Change", *Materials & Design*, 4: 706-709.
- Yıldırım, A., Şimşek, H. 2011. *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*, Ankara: Seçkin Yayınları.